

yw 3rd European
Youth Work
Convention

Sklepna deklaracija

**3. evropske
konvencije za mladinsko delo**

Smernice za prihodnost

Bonn, 10. december 2020

3. EVROPSKA KONVENCIJA ZA MLADINSKO DELO »DIGITALNA KONVENCIJA«

DEKLARACIJA

Uvod

Med nemškimi predsedovanjem Evropski uniji in Svetu Evrope se je na spletnem dogodku zbralo okrog tisoč udeležencev Evropske konvencije za mladinsko delo. Konvenciji daje zagon edinstvena politična konvergenca, ki obljublja uresničitev evropske agende za mladinsko delo prek tega, kar poznamo kot bonski proces. Konvencija pomeni njegov začetek.

Vsi udeleženci so del živahne »skupnosti praks mladinskega dela«, ki se dogaja v in med petdeset evropskimi državami, zastopanimi na konvenciji. Člani te izrazito raznolike skupnosti praks mladinskega dela (glej v nadaljevanju) so razpravljali in neposredno prispevali k tej sklepni deklaraciji.

Tretja evropska konvencija za mladinsko delo si je izrecno prizadevala dati vsebino Evropski agendi za mladinsko delo ob spoštovanju njenega političnega okvira ter opisati prihodnje korake, dejavnosti in ukrepe, ki jih je treba izvesti v okviru bonskega procesa. Ta sklepna deklaracija želi zajeti razmisleke udeležencev za motiviranje in usmerjanje skupnosti praks mladinskega dela po vsej Evropi v okviru bonskega procesa. Prizadevamo si tudi na vseh ravneh okrepiti politično zavezo za ohranjanje, razvoj ter inovativnost pri izvajanju mladinskega dela po vsej Evropi.

Ta sklepna deklaracija torej neposredno nagovarja skupnost praks mladinskega dela v Evropi, kot najpomembnejšega dejavnega in odgovornega deležnika v bonskem procesu. Skupnosti praks mladinskega dela so opredeljene kot proces socialnega učenja, v katerem »ljudje, ki jih zanima neki predmet ali področje, ki dlje časa sodelujejo, si izmenjujejo zamisli in strategije, določajo rešitve in uvajajo inovacije.« Skupnost praks mladinskega dela mora biti popolnoma vključujoča in zajemati vse vrste mladinskega dela ne glede na način ali obliko, na kateri temelji, in vse vrste mladinskih delavcev, bodisi plačanih ali prostovoljnih, za katere je to življenjska poklicna pot, delo s krajšim delovnim časom ali za določen čas, katerih izobrazba je plod formalnih učnih načrtov ali neformalnega učenja, v vseh 50 državah, zastopanih na konvenciji.

Skupnost praks mladinskega dela vključuje:

mladinske delavce in mladinske voditelje, voditelje mladinskega dela, nosilce projektov, akreditirane in neodvisne organizacije za mladinsko delo, izvajalce usposabljanj, raziskovalce, izobraževalce mladinskih delavcev, lokalne skupnosti in občine, nacionalne agencije za programa Erasmus+ Mladi in Evropsko solidarnostno enoto, predstavnike mladih in mlade ter snovalce politik na vseh ravneh upravljanja.

Tretja evropska konvencija o mladinskem delu poziva k skupnemu delovanju (ali k skupni *usmeritvi* delovanja) v okviru bonskega procesa, pa naj bo to na lokalni, regionalni, državni ali evropski ravni. Vendar pa se mladinsko delo v Evropi izvaja v različnih okoljih in okoliščinah. Zato je treba napotke, ki jih za bonski proces ponuja ta sklepna deklaracija, dopolniti z ustvarjalnostjo, zavezanostjo in odločenostjo skupnosti praks mladinskega dela, da še bolj opredeli delovanje, prilagojeno vlogi, potrebam in ciljem različnih praks mladinskega dela.

Če pogledamo v prihodnost, na obzorju že lahko uzremo 4. evropsko konvencijo o mladinskem delu. To je močna spodbuda za takojšnje delovanje v okviru bonskega procesa: da se bomo čez pet let lahko ozrli na dosežke, napredek in uspehe dejanj ter ukrepov, ki jih je predlagala 3. konvencija. Vendar pa morajo naša obzorja segati širše. Ta sklepna deklaracija korenini v temeljni, dolgoročneje veljavni viziji, ki jo tudi izraža. Zato proces ohranjanja, razvijanja in uvajanja inovacij v mladinskem delu v Evropi ne sme biti omejen le na pet let, ki so pred nami. Strategija Evropske unije za mlade do leta 2027¹ in strategija Sveta Evrope za mladinski sektor do leta 2030² skupnosti praks mladinskega dela omogoča, da nadaljuje prizadevanja ne glede na časovne okvire konvencij. V naslednjih letih bo neposredno spremljanje obeh strategij omogočalo pravočasen razmislek o uspešnosti bonskega procesa kot gonila evropske agende za mladinsko delo med pripravami na 4. konvencijo in tudi izven njenih okvirov.

Okvir in ozadje

Družbeni položaj mladih v Evropi

Nenehne spremembe in svetovni izzivi kot je pandemija covid-19, so odločno pokazali, da *prihodnost ni več, kar je bila* – kar je bilo v preteklosti načrtovano na področju zdravja, gospodarstva, okolja in tehnologije, ni več verodostojno ali je morda celo nemogoče. Čeprav so spremembe bile in vedno bodo stalnica, so časi negotovosti očitno tu. V družbah po vsej Evropi se vzpenjajo protidemokratske težnje, ki gredo z roko v roki z odpiranjem in krčenjem prostora za civilno družbo in kršenjem človekovih pravic. Kopnenje zaupanja v javne organe vzbuja strah. Zaradi vrzeli, ki nastajajo v družbeni strukturi, se majeta stabilnost in legitimnost demokratičnih institucij. Zaradi širjenja populizma in lažnih novic se družbe močno polarizirajo. Vse to se dogaja med podnebno krizo, ki se je mladi dobro zavedajo in ki nedvomno ogroža družbeno povezanost ter zmanjšuje kakovost življenja (kar navsezadnje pomeni eksistencialno grožnjo), in na digitalnem področju, ki v vsakdanjem življenju postaja vseprisotno in včasih prinaša tudi negativne osebne in družbene posledice.

Take družbene spremembe seveda vplivajo tudi na mlade, in to pogosto nesorazmerno. Mladi iz posebej marginaliziranih skupin, ki se spopadajo z več oblikami diskriminacije, so še posebej prizadeti, ker se

¹<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:52018DC0269>

²<https://www.coe.int/en/web/youth/youth-strategy-2030>

družbene neenakosti povečujejo, socialna pravičnost pa oddaljuje. Vendar pa mladi kažejo tudi ustvarjalnost in domišljijo ter odpornost, kadar v življenju naletijo na negotovost in ovire. To bi jim morali zagotoviti ob popolnem omogočanju uveljavljanja njihovih pravic. Mnogim mladim pa pravice še vedno odrekajo ali pa se jih sami ne zavedajo, zato ne morejo učinkovito izraziti svojih stališč ter priti do besede. »Dejavne« in »opolnomočene« mlade, ki jasno izrazijo svoje potrebe, perspektive in prepričanja, pa družbe in skupnosti, v katerih živijo, prepogosto prezrejo ali zanemarjajo. Mnogim mladim še vedno manjka podpora pri tem, da bi postali dejavni pod lastnimi pogoji in na načine, ki se jim zdijo smiselni. Zaveze za pristno soustvarjanje sedanjosti in prihodnosti z mladimi se v prakso praviloma še vedno ne prenašajo dovolj. To večplastno vpliva na sedanjost in prihodnost mladih ter prihodnost družb in vseh nas.

Neformalno izobraževanje in učenje v okviru izobraževalnih, sodelovalnih, opolnomočujočih, izraznih in vključujočih vrednot mladinskega dela daje mladim občutek, da so dejavni. Mladinsko delo kot ena od plasti državljanske vzgoje se mora osredotočiti tudi na razmerja moči, preseganje pristojnosti posameznih sektorjev, družbeno pravičnost, emancipacijo in resnično sodelovanje mladih. Biti mora vodnik za obravnavanje neenakosti, mlade postaviti v središče in jim dati priložnost, da kompetentno soustvarjajo evropsko politično telo. Mladinsko delo, ki znova prevzame svoje družbeno poslanstvo, pomaga ustvarjati kritične mlade državljane, ki se lahko kompetentno odzivajo na sodobne izzive, s katerimi se Evropa kot demokratični projekt srečuje.

Evropsko mladinsko delo in mladinsko delo v Evropi

Do začetka 21. stoletja so na evropski ravni »mladinsko delo« omenjali le redko. Nedavno so v seriji o zgodovini mladinskega dela v Evropi natančneje prikazali preteklo dogajanje³ in morebitne koristi mladinskega dela v sedanjosti. To je vodilo k organiziranju mladinskih konvencij 2010, 2015 in zdaj 2020.

V mladinskem delu po vsej Evropi je vidna različnost, ki se kaže na mnoge načine – v zgodovinskih koreninah, filozofiji, praksi, financiranju in profesionalizmu. Hkrati pa so v različnosti mladinskega dela po Evropi že pomembne *skupne točke* – ne nazadnje želja po podpiranju in branjenju **prostorov** za glas in avtonomnost mladih ter grajenje **mostov**, prek katerih lahko mladi v življenju kompetentno in samozavestno uberejo nadaljnje korake⁴. V zadnjem desetletju se je pojavila politična podpora mladinskemu delu tako znotraj Evropske unije⁵ kot znotraj Sveta Evrope⁶. Nedavna Resolucija Sveta EU⁷ o podpori ustanovitvi Evropske agende za mladinsko delo v okviru nemškega predsedovanja Evropski uniji je to politično zavezo zdaj potrdila.

Bolj utemeljena dejavnost na področju raziskav, politike in prakse mladinskega dela razkriva pomembne razvojne usmeritve mladinskega dela v Evropi. Kaže pa tudi, da je struktura mladinskega dela po Evropi še naprej razdrobljena, neenakomerna in nepopolna. Ostaja več izzivov, ki se jim v nedavni resoluciji Sveta posvečajo pod splošnimi izrazi koncept, kompetence, verodostojnost, povezave ter kriza in priložnost.

Mladinsko delo ni več le sredstvo ali mehanizem za podporo širših stremljenj mladinske politike – zdaj je posebno področje politike in prakse. Vendar pa se nikoli ne smemo predajati samozadovoljstvu. Mladinsko delo je v bistvu družbena praksa, ki hkrati izziva prevladujoče družbene strukture in se z njimi

³<https://pip-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/history-of-youth-work>

⁴ <https://pip-eu.coe.int/documents/42128013/47262202/Declaration/2f264232-7324-41e4-8bb6-404c75ee5b62>; https://pip-eu.coe.int/documents/42128013/47262187/The+2nd+European+Youth+Work+Declaration_FINAL.pdf/cc602b1d-6efc-46d9-80ec-5ca57c35eb85

⁵<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A42010Y1204%2801%29>

⁶https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=0900001680717e78

⁷https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2020.415.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AC%3A2020%3A415%3ATOC

povezuje. Lahko je hkrati tarča dvomov glede svoje vrednosti in napihnjenih pričakovanj glede tega, kaj lahko doseže, medtem ko je njegovo »gravitacijsko središče« nekje vmes. Politične in finančne podpore mladinskemu dialogu ne smemo imeti za samoumevno, saj si sólo mladinsko delo prizadeva najti pot, ki ga utrjuje kot »majhen, a pomemben del družbenih in izobraževalnih politik.« Dejansko je treba odločno razpravo in samokritičen razmislek v skupnosti praks mladinskega dela združiti z usklajenim in kolektivnim zagovarjanjem zanesljivejše infrastrukture za mladinsko delo, ki lahko omogoči učinkovito prakso na terenu. Trajnost in rast mladinskega dela bo na koncu določilo ravnovesje med njegovo osnovo in infrastrukturo.

Nazadnje pa gre vedno za vprašanje zaupanja. To je bistvena prvina odnosa med mladinskim delom in mladimi, ki ni vedno razvidna v skupnosti praks mladinskega dela bodisi na različnih področjih ali različnih ravneh. Vzpostavitev ali oživitev večjega zaupanja bo hkrati del bonskega procesa in gorivo, ki ga bo gnalo naprej.

Izvajanje Evropske agende za mladinsko delo v bonskem procesu

Evropski skupnosti praks mladinskega dela:

»Ne sprašujmo, kaj lahko bonski proces naredi za nas, ampak kaj lahko mi naredimo za bonski proces – kot **naš** prispevek k Evropski agendi za mladinsko delo.«

Tretja evropska konvencija za mladinsko delo temelji na različnih dokumentih. Sklepna deklaracija jih ne želi ponavljati, ne po vsebini ne po strukturi. Prav tako nočemo »odkrivati tople vode«; kot je nekdo nekoč rekel, »le poskrbite, da bo mokra!« Treba pa je postreči z dvema pomembnima uvodnima ugotovitvama. Prvič, vedno moramo stremeti k ohranjanju dobrih struktur in praks, ki že obstajajo, njihovem razvoju, kadar je potreben, in prostoru za inovacije v svojem razmišljanju, organizaciji in praksah. To še nikoli ni bilo tako očitno kot pri prilagodljivosti mladinskega dela v preteklem letu. Drugič, tako ne moremo nikoli izključiti možnosti, pravzaprav verjetnosti, da se bodo z novimi izzivi pojavili novi izrazi mladinskega dela.

Na temelju sklepov skupnosti praks mladinskega dela na konvenciji predlagamo naslednji okvir za izvajanje bonskega procesa.

Rast mladinskega dela po Evropi

Izvajanje mladinskega dela

»Ustvarjajte prostore, v katerih lahko prisluhnete glasovom mladih, namesto da le ponujate prostore in program.«

Krepitev mladinskega dela v Evropi je temeljni cilj bonskega procesa. Skupnost praks mladinskega dela mora pri svojih namerah meriti visoko: **razvijati in širiti ponudbo mladinskega dela** tako, da doseže in vključuje več mladih, zlasti z namenom zagotavljanja, da je mladinsko delo dostopno mladim iz vseh okolij, tudi tistim z manj možnostmi. Poleg tega si mora mladinsko delo v Evropi po pandemiji prizadevati za inovacije in preseganje že znanih poti. Meje in parametri mladinskega dela glede starosti, ciljnih skupin, vprašanj in morda drugih razsežnosti je treba okrepiti z namenom vzpostavitve osnove za zagovarjanje rasti mladinskega dela.

Lokalna ponudba mladinskega dela

Na konvenciji smo pozdravili zamisel o uveljavitvi načela osnovne ponudbe mladinskega dela po vsej Evropi. Čeprav bosta čezmejna mobilnost in mladinsko delo na evropski ravni veliko pripomogla k temu, da mladi dobijo več priložnosti, se bo delo v bistvu izvajalo na lokalni in državni ravni. Evropske politike imajo lahko pomembno mesto pri podpiranju tega razvoja. Na evropski ravni se lahko vzpostavijo kazalniki kakovosti, ki navdihujejo lokalne in državne prakse.

Na podlagi strokovnega znanja in praktičnih izkušenj s tega področja številne prvine veljajo za odločilne:

- **okvir za določitev standarda**, vključno s kazalniki, in zagotovitev trajnosti mladinskega dela, zlasti na lokalni ravni;
- **ta ne sme biti povsod enak**. Vsekakor pa mora biti njegov del krepitev zmogljivosti za vse deležnike in trajnostno financiranje, tudi programov nevladnih organizacij. Zajemati mora prostore, v katerih se izvaja mladinsko delo, pa tudi ulično mladinsko delo in digitalno mladinsko delo;
- **soupravljati** ga morajo mladinske organizacije, ponudniki mladinskega dela in pristojne oblasti;
- njegov del mora biti **ustvarjanje prostorov**, v katerih lahko prisluhnemo glasovom mladih in s tem zagotovimo, da izpolnjuje potrebe mladih;
- išče in **vzpostavlja** naj **povezave** z drugimi področji v javnosti in zasebno, vključno s formalnim izobraževanjem, zaposlovanjem in poklicnim izobraževanjem, zdravstvom, stanovanjskim področjem, pravosodjem, kulturo, športom, razvojem tehnologije, mediji in socialnim skrbstvom;
- v največji meri naj bo dostopno mladim iz različnih okolij in različnih profilov. Temeljna ponudba mladinskega dela naj zato vsebuje **jasno strategijo za krepitev socialne vključenosti in različnosti** med sodelujočimi mladimi;
- ima naj proaktivno strategijo, ki **upoštevata razmislek o že vzpostavljenih strukturah za učinkovitejše osveščanje** in s tem vključevanje več mladih v mladinsko delo;
- v osnovni ponudbi mladinskega dela naj se zagotovi poti, ki usmerjajo in **vključujejo nove pobude** mladih v duhu družbenih inovacij in podjetništva.

Lokalna skupnost praks mladinskega dela

Pomembno mesto v konvenciji je dobila lokalna stopnja snovanja politike s svojo udeležbo pri podpiranju lokalne skupnosti praks mladinskega dela. Čeprav bosta čezmejna mobilnost in evropska raven mladinskega dela doprinesli svoj delež k ponudbi možnosti za mlade, bo ključna lokalna in nacionalna raven. **Evropske politike lahko igrajo pomembno vlogo pri razvoju mladinskega dela. Indikatorji kakovosti so lahko vzpostavljeni na evropski ravni, v spodbudo lokalnim in nacionalnim praksam.**

Lokalna skupnost praks mladinskega dela naj temelji na sodelovanju med lokalnimi organi/občinami in lokalnimi organizacijami za mladinsko delo s prostovoljnimi in plačanimi mladinskimi delavci. Evropska listina za lokalno mladinsko delo⁸ pomeni učinkovit pripomoček za začetek oblikovanja te skupnosti. Kar zadeva pripravo lokalnega načrta za razvoj mladinskega dela, je prvi korak opredelitev že vzpostavljene ponudbe mladinskega dela, njegovih potreb in prednosti. Mladi morajo dejavno sodelovati, da izrazijo svoje potrebe, a tudi oblikujejo svoje okolje, fizični prostor za mladinsko delo, vpet v bližnjo okolico. Lokalni mladinski centri se lahko pri svojih dejavnostih usmerjajo po merilih kakovosti, ki jih je vzpostavil Svet Evrope za znak kakovosti za mladinske centre⁹.

V državnih okvirih (mladinske) politike lahko nastanejo spodbude za oblikovanje lokalne (mladinske) politike prek mehanizmov za sofinanciranje in postavljenih standardov. Da bi podprli razvoj kakovostnega mladinskega dela in oblikovanje skupnosti praks mladinskega dela, je treba posebno pozornost nameniti podeželskim območjem.

Financiranje mladinskega dela in mladinskih organizacij

Da bi se mladinsko delo lahko odzivalo na naraščajoče povpraševanje in pričakovanja, je vanj treba **vlagati več finančnih sredstev**. Za to so potrebne pravne določbe, ki zagotavljajo mehanizme financiranja za mladinsko delo na vseh ravneh, od lokalne do evropske. Treba je pripraviti **evropsko listino**, ki bo pri oblikovanju sistemov financiranja spodbujala dobro vodenje na vseh ravneh.

V zvezi s tem je treba mladinsko delo financirati tako, da:

- so jasni procesi dostopa, je izvajanje pregledno, usklajeno in se izogiba podvojevanju;
- financiranje krepi **finančno trajnost mladinskih organizacij** in jim omogoča oblikovanje celovitejših in dolgoročnejših strategij, kar pomeni, da ne gre zgolj za financiranje na temelju programa ali projektno financiranje;
- se financiranje **izvaja na podlagi dokazov**, kjer se resnične potrebe mladinskega dela kažejo v vrstah in zneskih financiranja;
- financiranje omogoča **temeljne pogoje in zaščito prostovoljnih in poklicnih mladinskih delavcev**, vključno z zavarovanjem, minimalnimi plačami in varnostnimi mrežami ob morebitni izgorelosti;
- financiranje **ni preobremenjeno s pravili**, a ne zanemarja upravljanja, odgovornosti in kakovosti.

Evropski programi financiranja tako Evropske unije kot Sveta Evrope morajo imeti tudi te cilje:

- **krepitev medsektorskega pristopa obravnave in glavnih prednostnih nalog mladinskega dela** v splošnem evropskem financiranju (kot so Evropska solidarnostna

⁸https://www.europegoeslocal.eu/wp-content/uploads/2019/10/20191002-egl-charter_ENG_online.pdf

⁹<https://www.coe.int/en/web/youth/quality-label-for-youth-centres>

- enota, Evropski socialni sklad, Podnebni pakt in Horizon 2020);
- zagotavljanje **boljšega dostopa mladinskega dela do evropskih finančnih sredstev** s spodbujanjem priložnosti, večjim ozaveščanjem o skupnosti praks mladinskega dela in vključevanjem več mladih v finančno podprte dejavnosti;
- zagotavljanje, da podporne strukture (kot so nacionalne agencije za programe EU za mlade in Evropska mladinska fundacija) ne ponujajo le finančnih sredstev, ampak tudi **dolgoročnejšo podporo in vizijo**;
- **priznanje, da so orodja** za doseganje političnih ciljev, vključno z izvajanjem Evropske agende za mladinsko delo, v okviru bonskega procesa.

Razvijanje kakovosti

Kakovost in to, kako jo dojemajo mladi, je **bistvena**, če ti želijo **sodelovati, biti dejavni in izkoriščati učne priložnosti**, ki jih ponuja mladinsko delo. Prvi vtisi o mladinskem delu, ki jih večina mladih dobi na lokalni ravni, so zato odločilni.

Vendar pa je vprašanje, **kako podpirati nadaljnji razvoj kakovosti mladinskega dela**, še naprej zelo široko in ima mnogo različnih razsežnosti. Segajo od okvirov, ki zajemajo kakovostno mladinsko delo, do tega, kako je te okvire treba razvijati, od sistemov zagotavljanja kakovosti in razvijanja kazalnikov kakovosti, obsega pa tudi programe razvijanja kompetenc in podpiranje na dokazih temeljčih politik in praks.

Razvoj kakovosti v mladinskem delu je tesno povezan z drugimi vprašanji, zato je **treba o njem razpravljati in ga obravnavati bolj celostno in hkrati strukturirano**. Posvetiti se moramo posebnim vidikom, a jih hkrati vpeti v širšo sliko politike in prakse mladinskega dela ter jih **povezati s temeljnimi vrednotami in načeli mladinskega dela**. To je povezano z dejstvom, da so okvir, v katerem naj bi to delo potekalo, in izhodišča za razvoj kakovosti zelo raznoliki, četudi so cilji običajno podobni.

Mnoge zamisli, ki so se porajale med razpravami o kakovosti, so bile v skladu z že uveljavljenimi – čeprav navadno še vedno premalo vidnimi – strukturami, pobudami in smernicami. Zato je očitno **potrebno boljše osveščanje in obveščanje o obstoječih podpornih strukturah in mehanizmih**, pa tudi njihova večja dostopnost na lokalni ravni. Nekateri primeri podpor, ki bi jih bilo treba uporabiti in še bolj razširiti ter aktivirati, so Evropska strategija usposabljanj na področju mladine¹⁰, oznaka kakovosti Sveta Evrope za mladinske centre in Evropska listina o lokalnem mladinskem delu.

To skupaj vodi k osrednjemu sklepu, da je pri razvoju kakovostnega mladinskega dela treba predvsem **razviti jasnejše strukture za sodelovanje in soustvarjanje znotraj in med vsemi ravni** in skupinami deležnikov v skupnosti praks mladinskega dela. Jasno je izražena potreba po **okrepitvi uveljavljenih mrež na vseh ravneh** in hkrati iskanju ali ustvarjanju struktur in prostorov, ki **te različne mreže povezujejo med seboj**, ter vzpostavitvi jasnih in usklajenih procesov za širjenje informacij, neprekinjen dialog in sodelovanje glede skupnih vprašanj kakovosti.

Med razpravo o razvoju kakovosti se je okrepila tudi potreba po:

- **določitvi poklicnih standardov** in graditvi usklajenih poti, ustreznih učnih načrtov in primernih institucionalnih lokacij za izobraževanje ter usposabljanje mladinskih

¹⁰ https://www.salto-youth.net/downloads/4-17-3301/European%20Training%20Strategy%20in%20the%20field%20of%20Youth_en.pdf

- delavcev;
- **agendi za raziskovanje mladinskega dela**, osredotočeni na participatorno akcijsko raziskovanje, izvajano v sodelovanju med raziskovalci in prakso, ki ustvarja zbirko znanja, pomembno za prakso, politiko in izobraževanje;
- **mapiranje in širjenje znanja** o sistemih (zagotavljanja) kakovosti ter njihovi uporabi kot osnovi za usklajevanje in (nadaljnje) razvijanje modelov, prilagojenih lokalnim pogojem;
- ustanovitvi **državnih delovnih skupin**, ki zastopajo skupnosti praks mladinskega dela in lahko delujejo kot povezovalne točke, vozlišča znanja in usklajevalci vseh različnih ukrepov, potrebnih za razvijanje kakovosti.

Skupna usmeritev

v skupnosti praks mladinskega dela

»Le prek komunikacije lahko ugotovimo, kaj je tisto, za kar ne vemo, da ne vemo!«

Soustvarjanje in vključevanje vseh lastnosti skupnosti praks mladinskega dela sta temeljna pogoja za razvoj kakovostnih praks in politik mladinskega dela. Za to je treba **zagotoviti prostore za raziskovanje, izmenjavo in nadgrajevanje primerov dobrih praks v različnih slogih delovanja**, prek (digitalnih) omrežij, spletnih okolij in drugih sredstev, od lokalne do evropske ravni. Bistvenega pomena sta tok komunikacije in posvetovalno sodelovanje znotraj skupnosti praks mladinskega dela tako horizontalno (*med različnimi deležniki v praksi*) kot vertikalno (*med evropsko, državno, regionalno in lokalno ravnjo*).

Za uspešno mladinsko delo v Evropi potrebujemo **usklajen način obravnave učenja, izmenjave, podpore in nadgradnje razvoja mladinskega dela ter dobrih praks na lokalni ravni do regionalne, nacionalne in evropske ravni** in obratno. Poleg tega lahko najdemo več skupnih točk prek regionalnih evropskih mrež in izmenjave znotraj njih ter med njimi, s čimer lahko izpopolnimo skupne strukture mladinskega dela po vsej Evropi. Treba je okrepiti in uvesti evropsko razsežnost v praksi mladinskega dela na različnih ravneh, zlasti da mladim z manj možnostmi omogočimo več različnih priložnosti. Lokalne mladinske organizacije in lokalno mladinsko delo morajo *poznati* priložnosti na drugih ravneh, spoznati »evropsko mladinsko politiko« in sodelovati v evropskem mladinskem delu in evropskih mladinskih programih ter jih še bolj razvijati.

Na konvenciji smo ugotovili potrebo po krepitvi **sodelovanja v okviru skupnosti praks mladinskega dela** po vsej Evropi. Treba je tudi **okrepiti odnose med državnimi in evropskimi strategijami razvoja mladinskega dela** ter poudarjati njihovo medsebojno odvisnost in povezanost. Zato bo pomembno vzpostaviti vključujočo, demokratično in dostopno **večjezično** komunikacijo, sodelovanje in delujoče odnose v skupnosti praks mladinskega dela, še posebej prek raziskovanja na področju mladine, mladinske politike in prakse mladinskega dela. Treba je izboljšati sposobnost mladinskega dela za analiziranje, preučevanje in razpravljanje o (svetovnih) smereh sprememb glede na lastno prakso, sodelovanje pri izboljševanju kakovosti in določanje **skupnih načinov obravnave** razvoja mladinskega dela v Evropi. Udeleženci konvencije so poudarili tudi potrebo po **premoščanju vrzeli in vzpostavljanju manjkajočih povezav** med različnimi okviri mladinskega dela in različnimi deležniki v skupnosti praks mladinskega dela, in sicer z medsebojnim delovanjem, učenjem, navdihovanjem in podporo, krepitvijo zmogljivosti, izmenjavo in prejemanjem aktualnih informacij ter spoznavanjem ustreznih političnih okvirov in zakonodaje.

Predlagani ukrepi:

- **mapiranje** skupnosti praks mladinskega dela ter vzpostavitev komunikacije in delujočih odnosov zlasti v trikotniku prakse, raziskovanja in politike v mladinskem sektorju;
- vzpostavitev **državnih in mednarodnih mrež mladinskega dela**, pa tudi oblikovanje poklicnih zavezništev, struktur in zvez mladinskega dela;
- zagotovitev **strukturnega državnega in evropskega financiranja** za sodelovalne strukture in mreže mladinskega dela in participatornega znanja ter izvajanje soustvarjanja;
- **obveščanje in krepitev zmogljivosti glede evropske razsežnosti**, evropskih mladinskih programov in virov za mladinske delavce, ki delujejo na drugih ravneh prakse;
- s pomočjo participativnih procesov razviti odprto, vključujočo, dostopno in večjezično **evropsko digitalno spletno okolje o mladinskem delu** kot razvijajoče se orodje za izkustveno skupnost v sodelujočem dopolnjevanju z že vzpostavljenimi okolji; spodbujanje uporabe takšnega spletnega okolja pri lokalnih mladinskih delavcih, olajšanje njene uporabe kot prostora za vzajemno učenje in medsebojno podporo, inovacije in poskuse, razpravo o kakovosti in porajajočih se vprašanjih;
- vzpostavitev »vrednotenja sodelovanja« v okviru **odbora za spremljanje, vrednotenje in učenje (MEL)** za spremljanje napredka;
- uporaba **Evropske konvencije o mladinskem delu** vsakih pet let za vrednotenje napredka, revizijo ciljev in določanje načinov za njihovo doseganje.

Preseganje skupnosti praks mladinskega dela

»Mladi niso omejeni na eno samo področje in njihov glas se mora slišati povsod!«

V resničnosti nepredvidljivih družbenih sprememb je dobro povezano in podprto mladinsko delo gonilna sila odpornosti in prožnosti mladih ter skupnosti. Pomembno je **osveščati o vrednosti mladinskega dela**, omogočati in spodbujati strukturno in strateško sodelovanje z drugimi sektorji, pomembnimi za življenje mladih.

Skupnost praks mladinskega dela se mora **učinkovito soočiti z različnimi sektorji**, tako javnimi kot zasebnimi, da ohrani pomen za mlade in v okviru mladinskega dela spodbuja priznavanje, inovacije in trajnost. Dopolnjevanja med različnimi sektorji in deležniki so ključna za nagovarjanje vseh mladih, saj jim dajo glas in jim pomagajo pri delovanju ter jim zagotavljajo več možnosti dostopa do javnih storitev in pri tem nikogar ne puščajo ob strani.

Potrebujemo **strateške in delujoče** pristope k medsektorskemu sodelovanju, pa tudi močnejše **horizontalno sodelovanje** glede mladih (in mladinskega dela) na vseh ravneh.

Predlagani ukrepi:

- opredelitev, **s kom in glede katerih skupnih ciljev** naj se vzpostavi medsektorsko sodelovanje v skladu s prednostnimi nalogami določenih segmentov skupnosti praks mladinskega dela na kateri koli ravni; povezovanje različnih akterjev iz različnih sektorjev in z različnih ravni za **ustvarjanje dopolnjujočih sinergij**;
- podpora ustvarjanju in delovanju **multidisciplinarnih struktur, mrež in teles za mlade** na lokalni in državni ravni.

Priznavanje

»Zaradi pritiska zaposljivosti o zmožnostih razmišljamo kot o lastnini posameznikov. Pozivi k solidarnosti in medsebojni odvisnosti zahtevajo, naj priznamo sistemsko naravo pristojnosti. Nobena pristojnost se ne razvije v vakumu. Potrebujemo druge ljudi.«

Tretja konvencija je pokazala, da je spodbujanje in priznavanje mladinskega dela še vedno deležno premajhne pozornosti in da je borski proces lahko prostor za ustvarjanje **skupne zgodbe** ne le za priznavanje in potrjevanje učenja v mladinskem delu, ampak tudi za priznavanje in potrjevanje mladinskega dela na splošno. Medtem ko je priznavanje samo po sebi posledica različnih dogodkov, je za tak proces potrebnega **več vlaganja v strateška in usklajena prizadevanja ter sredstva, zaradi katerih bo mladinsko delo boljše razumljeno, vidnejše in verodostojnejše kot samostojna domena dela**. Čeprav so za to potrebni sodelovanje, odnosi in partnerstva z drugimi sektorji, si mladinsko delo zasluži pravo mesto v evropskih političnih agendah.

Izziv skupnega razumevanja mladinskega dela je delno povezan z različnimi razlagami terminologije, povezane z mladinskim delom. Razvoj **skupnega jezika, skupnega izrazja, ki omogoča široko razširjeno splošno opredelitev** mladinskega dela, lahko pripomore k boljšemu in širšemu razumevanju tega področja dela. Čeprav naj **pušča dovolj prostora za prilagajanje in povezovanje z lokalnim okvirom in okoliščinami**, potrebuje splošne osnove, s katerimi se lahko poistoveti v vseh sektorjih in na vseh ravneh.

Predlagani ukrepi:

- organiziranje **enkratnih in ponavljajočih se dogodkov**, na primer ciljno usmerjenih kampanj ali letnih tematskih dni ali tednov;
- razvoj jasnega in prilagojenega **načrta komunikacije**, ki povezuje vse ravni;
- razvoj **nabora skupnih izrazov**, uveljavljene opredelitve ali opredelitev mladinskega dela, o katerih se je mogoče dogovoriti in jih uporabljati na državni ravni na uporabniku prijazen način in v uradnih jezikih;
- zagotavljanje **skupnih prizadevanj pri promociji**, podajanju in širjenju vsebin, povezanih z mladinskim delom.

Pot k priznavanju mladinskega dela pomeni krepitev na dokazih temelječega pristopa in mehanizmov za **boljši prikaz učinkov mladinskega dela** ne samo na posameznike, temveč tudi ali predvsem na skupnosti in družbo. Poleg tega moramo, kadar se lotevamo poklicnih standardov, **posebno pozornost nameniti izvajanju prostovoljnega mladinskega dela**, da bomo bolje razumeli njihov prispevek na tem področju. Glede na Evropsko agendo za mladinsko delo in današnji položaj mladih v Evropi je treba posebno pozornost nameniti jasni (čeprav ne izčrpani) agendi za raziskovanje mladinskega dela:

- raziskave o pravnih podlagah za **vzpostavitev mladinskega dela na državni ravni** v vseh evropskih državah (vključno z zakonodajo za izobraževanje in usposabljanje mladinskih delavcev);
- raziskave o **obstojećih skupnih dogovorjenih poklicnih standardih za izobraževanje in usposabljanje mladinskih delavcev** (npr. kompetenčni profili in ogrodja, etični kodeks, učni program);
- **prenos izsledkov raziskav o mladinskem delu** v oblike, ki jih lahko uporabljajo mladinski delavci ter snovalci politike (in drugi);

- raziskovanje **delovanja** prostovoljnih mladinskih delavcev v **mladinskem delu**;
- zagotavljanje **pregledov** tematskih raziskav o mladinskem delu.

Povezovanje z vidika izobraževanja in usposabljanja pomeni tudi **preseganje zamisli o vključitvi neformalnega izobraževanja in učenja v formalno izobraževanje**; namesto tega si je treba prizadevati za usklajen sistem, ki krepi sodelovanje med različnimi sektorji, ki si prizadevajo za skupen namen.

Predlagani ukrepi:

- izhajanje iz uspešnih pobud, ki **pomenijo visokošolske strukture, sodelujoče z neakadetskimi skupnostmi**, vključno z mladinskim delom;
- povečano ustanavljanje prostorov sodelovanja in ustanovitev »think tank«-ov o izobraževanju in usposabljanju mladinskih delavcev;
- organiziranje **dejavnosti vzajemnega učenja** na vseh ravneh, posebej **namenjenih** izobraževanju in usposabljanju;
- sodelovanje z organizacijami, ki so razvile **pripomočke za podpiranje priznavanja** učnega procesa in izidov (npr. Open Badges).

Potrjevanje, certificiranje in akreditacija, ki gradijo na preteklih procesih, so delovna področja, pri katerih je prav tako potrebno **skupno izrazje. Da bi bil poklic lahko priznan, mora do njega voditi (sledljiva) izobraževalna pot**. Zato je v povezavi s predlogom o več prostorih sodelovanja treba predvsem preučiti, kaj pomeni mreženje (»socialni kapital«) in kako se prenaša v različne situacije. To ne pomeni le nadaljnega razvijanja in izvajanja strategij in instrumentov za priznavanje in potrjevanje neformalnega izobraževanja in učenja v mladinskem delu, temveč tudi izdelavo ponudb, ki predvidevajo **mostove med izobraževanjem in usposabljanjem** mladinskih delavcev.

Predlagani ukrepi:

- **pojasnitev razlike** med priznavanjem poklica plačanih mladinskih delavcev in profesionalizacijo mladinskega dela;
- razvoj dopolnilnih **ukrepov za priznavanje učenja v mladinskem delu** v okvirih formalnega izobraževanja, kar lahko pomeni tudi razvoj skupnega učnega načrta in standardnih tečajev na državni in evropski ravni;
- razvoj skupne vizije **kvalifikacij za mladinske delavce**, s čimer zagotovimo kakovost postopkov certificiranja tako v neformalnem izobraževanju in učenju kot v formalnem izobraževanju;
- ustanovitev **evropske mreže združenj mladinskih delavcev** in podpora podobnim procesom na državni ravni, kjer ti še ne obstajajo, ob navezovanju na sočasne tematske strategije, kot sta Evropska strategija usposabljanja in strategija Youthpass;
- izhajanje iz evropskih pobud, na primer strateških projektov sodelovanja nacionalnih agencij, kot je Europe Goes Local ali Izobraževanje in usposabljanje mladinskih delavcev.

Inovacije in bližnji izzivi

»Dolga leta so za težave in izzive v sektorju mladinskega dela uporabljali hitre rešitve, med krizo pa se je pokazalo, da te hitre rešitve ne delujejo in ne zadoščajo.«

Zaradi uničujočih posledic pandemije so **mladinski (mobilnostni) projekti prekinjeni**. Številne organizacije za mladinsko delo in mladinske centre so zaprli, pri čemer pa **mladinsko delo potrebujemo bolj kot kdaj prej**, saj mladim nudi podporo pri spopadanju s posledicami pandemije. Družbene in pravne posledice covida-19 niso le zdravstvene oziroma epidemiološke in kažejo, kako pomembno je mladim ustrezno predstaviti ukrepe ter jih uvesti v njihovo načrtovanje in izvajanje, kadar je le mogoče.

Mladinsko delo se mora razviti do stopnje, ko lahko predstavlja **varnostno mrežo** za vse mlade v negotovih časih. Bistven poudarek pri mladinskem delu je **spodbujanje duševnega zdravja**. Mladinski delavci morajo biti usposobljeni za izvajanje projektov, ki **spodbujajo in ohranjajo duševno zdravje mladih**, zlasti tistih, ki se soočajo s presečnimi in drugimi vrstami ranljivosti.

Snovalci mladinske politike morajo tvorno razpravljati z mladimi in mladinskimi delavci, da bi **ustvarili odpornejše strukture mladinskega dela**, ki temeljijo na dokazih in nenehnem inoviranju ter zajemajo, **dolgoročno razmišljanje, reflektivnost in strateško** (in ne projektno) **utemeljeno mladinsko delo**. Vsak ukrep v Evropski agendi za mladinsko delo bi moral sloneti na teh načelih ob zavedanju, da je sodobna praksa mladinskega dela vpeta v svetovno skupnost.

Zato je treba gojiti kulturo inovacij v praksi in prakso inovacij v mladinskem delu tako, da:

- izboljšamo **pametno mladinsko delo** ob večjem poudarku na **razvijanju digitalnih usposobljenosti** mladih in mladinskih delavcev in z **vlaganjem v tehnološko infrastrukturo in inovacije**, ki bodo pomagale preseči **digitalno vrzel** in vsem mladim zagotoviti **dostop** do mladinskega dela;
- postane **mladinsko delo bolj zeleno**. Spodbujajmo in dajmo prednost praksam in rešitvam, ki so okolju prijazne, usklajene z načeli trajnostnega razvoja, ki jih želi mladinsko delo utrditi in jih mladi pričakujejo.

Bistveno je okrepiti sposobnost mladinskega dela za prilagajanje na evropske in svetovne spremembe tako, da:

- priznamo, da z digitalnim mladinskim delom, čeprav je pomembno, **ne moremo reševati vseh potreb mladih**. Zato morajo politike mladinskega dela dejavno podpirati razvoj **vseh vrst, modelov in praks mladinskega dela**, da se bo ustrezno odzivalo na obstoječe realnosti. Evropska agenda za mladinsko delo naj še naprej krepi vlogo mladinskega dela v času negotovosti tako, da **ohranja vrednote mladinskega dela**;
- v praksi mladinskega dela podpiramo razsežnost **družbenih in svetovnih izzivov**;
- se zavzemamo za mladinsko delo v Evropi in svetu kot eno najpomembnejših strategij razvoja civilne družbe;
- razvijamo prakse in strategije, s katerimi mladinsko delo mladim omogoča **dejavno sodelovanje v demokratični družbi in uresničevanje sprememb** glede tem, ki jih že zanimajo ter na katere glasno opozarjajo (kot so premiki, povezani s podnebnimi spremembami, rasna diskriminacija ali reproduktivno zdravje);
- tako na spletu kot drugje **ustvarjamo prostore za sodelovanje in izmenjavo** na

medregijski in svetovni ravni, s čimer skupnosti praks mladinskega dela omogočimo, da gleda širše od evropskega okvira.

Politični okviri

Na življenje mladih vpliva množica politik, ki se razvijajo in izvajajo na vseh ravneh, od lokalne do državne, regionalne in evropske. V praksi pa se kaže, da odločevalci na drugih političnih področjih ob sprejemanju odločitev pogosto ne upoštevajo njihovega vpliva na mlade. Mladinski sektor že dolgo poziva, naj se pri mladinski politiki uporabi horizontalni način obravnave, tako pa mora biti tudi, kadar gre za sestavine mladinskega dela v teh politikah. Mladinsko delo mora biti sestavni del mladinske politike, pri čemer je treba sistematično, tako vertikalno kot horizontalno, vključevati potrebe in ukrepe v zvezi z mladinskim delom v mladinske politike, kadar je to primerno.

Te politike bi bilo treba izvajati na vseh ravneh, temeljiti pa morajo na soustvarjanju s skupnostjo praks mladinskega dela, vključno z mladimi, v skladu z načinom sodelovanja, ki temelji na pravicah, in mlade prepoznati kot glavne deležnike, katerih sodelovanje je v vseh teh procesih in strukturah bistveno. To pomaga tudi premostiti morebitne vrzeli med razmišljanjem snovalcev politike in praktičnih izvajalcev ter resničnimi potrebami mladih. Vključevanje raziskav v oblikovanje politike mora voditi k podrobnejšemu in z dokazi podprtemu načinu obravnavanja teh potreb.

V vse bolj globaliziranem svetu bi se te politike lahko in morale odzivati tudi na razmere zunaj Evrope. Poleg tega je treba za zagotovitev dejanskega uresničevanja teh politik zagotoviti trajnostne mehanizme financiranja za njihove cilje.

Predlagani ukrepi:

- **okrepljeno sodelovanje** na evropski ravni **med Evropsko komisijo in Svetom Evrope**, ki bi moralo biti usmerjeno v horizontalno širjenje mladinskih politik (v njihovem okviru pa politik mladinskega dela) na druga področja oblikovanja politike;
- mladinsko delo mora biti še naprej vpeto tako v dolgoročne **strategije, ki se posebej posvečajo mladim**, kot v njihove neposredne ukrepe (kot so letni programi dela in dveletne prednostne naloge mladinskega sektorja) v obeh ustanovah;
- **vzpostavitev, ohranjanje in nadaljnje razvijanje načinov dela**, v katerih mladi sodelujejo kot enakopravni snovalci politik, ki vplivajo nanje, in vključitev sodelovanja mladih kot prevladujoče usmeritve na različnih področjih politike;
- **mladinska zakonodaja, zakoni o mladinskem delu in strategije za mladinsko delo** bi morali biti navzoči in spodbujani po vsej Evropi, na lokalni, regionalni, državni in evropski ravni, ob podpori EU in Sveta Evrope;
- evropski mladinski programi bi lahko še naprej prispevali k razvoju politike mladinskega dela v vseh državah članicah s **podpiranjem političnih procesov, ki jih izvajajo organizacije**;
- vzpostaviti je treba **sistematično preverjanje politik mladinskega dela** z določitvijo skupnega evropskega standarda kakovosti, vključno z naborom kazalnikov za spodbujanje uresničevanja mladinskega dela na vseh ravneh;
- mladinske politike bi morale razmisliti tudi o gradnji mostov in izmenjavi najboljših praks z drugimi okolji po svetu zunaj Evrope ter vključevati evropsko mladinsko politiko

- (in politiko mladinskega dela) tudi v mednarodne zakonodajne okvire;
- krepitev zmogljivosti formalnih političnih deležnikov pri **sodelovanju z mladimi in mladinskimi delavci pri oblikovanju, izvajanju in spreminjanju politik** bo pripomogla k širšemu razumevanju potreb mladih. Vladna telesa, pristojna za mladinske politike oziroma mladinsko delo, lahko podpirajo tudi zavzemanje za to, da mladinsko politiko obravnavajo tudi v drugih vladnih sektorjih.

Strateški okvir za razvoj mladinskega dela

Kot je poudarjeno na več mestih v tej deklaraciji, je zavezanost Evropske unije in Sveta Evrope mladinskemu delu tista, ki zadnja leta daje »veter v jadra« Evropski agendi za mladinsko delo.

Eno prvih sporočil konvencije je bilo, da skupnost praks mladinskega dela več ne sme spraševati, kaj morajo evropske ustanove storiti za mladinsko delo, ampak kaj lahko ali mora skupnost praks mladinskega dela storiti zase.

Vendar morajo ustanove še vedno imeti svoje mesto, čeprav zdaj morda manj kot splošna gonila evropske delovne agende za mladinsko delo, bolj pa kot podporni stebri. Enota za mladino Evropske komisije¹¹ in oddelek Sveta Evrope za mladino sta navsezadnje sestavni del evropske skupnosti praks mladinskega dela. Udeleženci konvencije so izrazili prepričanje, da bi bonskemu procesu najbolj pomagalo še **večje usklajevanje** vizije institucij glede mladinskega dela v okviru njihovih mladinskih strategij.

Obstaja široko soglasje, da bi morala Evropska komisija in Svet Evrope podpisati skupno **pismo o zavezi** ali **memorandum o soglasju**, s katerim bi potrdila naravnost in stopnjo podpore tako glede skupnosti praks mladinskega dela kot glede **povezovanja bonskega procesa s širšimi vseevropskimi pobudami za izobraževanje in učenje**, na primer bolonjskim procesom za visoko šolstvo. Izrazili smo tudi poziv k popolnejši in pravičnejši zastopanosti vseh delov evropske skupnosti praks mladinskega dela, pri čemer smo trdili, da je treba zagotoviti večjo »raznovrstnost poti vključevanja«, če želimo slišati vse glasove mladinskega dela. Precej več negotovosti je bilo glede tega, kje naj se vzpostavi predlagano institucionalno usklajevanje; **omenjali so partnerstva v okviru mrež in sodelovanja**. Kljub temu pa so udeleženci priznali, da je imelo partnerstvo EU in Sveta Evrope na področju mladih že pomembno usklajevalno vlogo pri mnogih dejavnostih glede mladinskega dela v evropskem okviru.

V tem institucionalnem okviru je bila kot del strateškega poslanstva Evropske agende za mladinsko delo, za katero se zavzemata obe strani, podprta ustanovitev delovne skupine za razmislek o sodelovanju, posvetovanju in razvoju v okviru bonskega procesa, vključno s spremljanjem napredka glede izhodišč, določenih za bonski proces, in prispevkom k temu procesu v okviru ustreznih strategij za mlade obeh ustanov.

Če »čas za ukrepanje« ni le prazna fraza, velja, da imata evropski ustanovi ključno vlogo pri zavzemanju za, svetovanju, pomoči in spodbujanju razvoja mladinskega dela v svojih državah članicah.

¹¹ Zdaj formalno enota za »mladino, prostovoljstvo, solidarnost in pripravnštvo« v okviru GD EAC (izobraževanje, mladina, šport in kultura) Evropske komisije

Dodatni predlagani ukrepi:

- jasna **uskladitev vizije za mladinsko delo** med obema evropskima ustanovama in javna izjava o skupni zavezi;
- podpora **projektni skupni za skupno ukrepanje** pri spremljanju izvajanja bonskega procesa;
- **povezovanje** bonskega procesa z drugimi strateškimi družbenimi in izobraževalnimi pobudami znotraj evropskih ustanov;
- ustanovitev **državnih delovnih skupin**, ki pri ustvarjanju in vodenju sodelujejo s celotno izkustveno skupnostjo;
- spodbujanje **priznavanja** neformalnega izobraževanja in učenja v mladinskem delu in skozi mladinsko delo;
- spodbujanje **raziskovanja** mladinskega dela za prakso mladinskega dela, ki temelji na dokazih;
- zagotavljanje **pogojev**, ki uokvirjajo mladinsko delo na posamezni ravni (zakonske podlage, finance, infrastruktura, sistemi informiranja) in tako zagotavljajo razvijanje državne podpore izvajanju mladinskega dela;
- **ohranjanje možnosti za izmenjavo in mobilnost** mladinskih delavcev;
- začetek **razvoja učnega načrta** za izobraževanje in usposabljanje mladinskih delavcev;
- podpiranje **inovacijskih vozlišč** za napredno in pionirsko mladinsko delo ob zagotavljanju vključujočih participatornih okolij za dialog in razvoj v mladinskem delu.

Tretja evropska konvencija o mladinskem delu tako poziva evropske institucije, odgovorne za mladinsko delo, da vzpostavijo trdno strategijo komuniciranja in mreženja, s katero bodo svoje prepričanje in zavezanost prenesle v bonski proces.

Sklep/zaključna beseda

Zahvaljujemo se nemškemu ministrstvu za družinske zadeve, starejše, ženske in mladino ter vsem, ki so omogočili 3. evropsko konvencijo o mladinskem delu, ter EU in Svetu Evrope, ker jo podpirata in ustvarjata potrebno politično podlago in okvir.

Na konvenciji smo z intenzivnimi razpravami med udeleženci prišli do zamisli in predlogov za dejavnosti in ukrepe, ki so pomembni za našo raznoliko resničnost mladinskega dela in zajemajo vse njene vidike. Vsi ti predlogi so pomembni. Medsebojno se dopolnjujejo in podpirajo ter skupaj oblikujejo celovit in celosten pristop k nadaljnji krepitvi in razvoju mladinskega dela. Zato jih je treba razumeti in videti kot celoto.

Ključni sklep pa je, da moramo za napredek okrepiti povezave znotraj vsake ravni in med vsemi ravnmi skupnosti praks mladinskega dela. Premostiti moramo vrzeli in se bolj kot kdaj koli prej vključiti v izmenjavo pogledov, soustvarjanje in skupno delovanje ter se učiti novih stvari in pozabljati stare, da se prilagodimo novemu in nepričakovanemu.

S to deklaracijo dajemo vsebino Evropski agendi za mladinsko delo. Z bonskim procesom si skupaj prizadevamo za to, da se uresniči. Torej ga udejanjimo. To je najmanj, kar **zahtevajo in si zaslužijo** mladi v Evropi.